

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/203/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8313204155
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 11. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8313204155.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Fiľakovského a JUDr. Anny Kovalovej v právnej veci žalobcu CD Consulting s.r.o., so sídlom Politických väzňů 1272/21, Nové Město, Praha 1, Česká republika, právne zast. Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Grösslingova 4, Bratislava, proti žalovanému P. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXX, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného Združenie spotrebiteľov Slovenska, o.z., so sídlom Janka Kráľa 7, Banská Bystrica, právne zastúpeného Mgr. Henrichom Schindlerom, advokátom, so sídlom Janka Kráľa 7, Banská Bystrica, o zaplatenie zmenkového úroku, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Humenné zo dňa 28.06.2016 č.k. 5C/146/2013-84 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi sa n e p r i z n á v a náhrada trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom žalobu zamietol a konanie v časti o zaplatenie zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne zastavil. Pripustil vstup vedľajšieho účastníka do konania na strane žalovaného a žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania nepriznal.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že predmetom konania je spor zo zmenky, ktorú žalobca predložil ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku. Táto zmenka zabezpečuje splnenie záväzku žalovaného zo zmluvy o úvere, ktorú uzatvoril so spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o. Bratislava ako veriteľom. Zmluvu o úvere uzatváral žalovaný ako fyzická osoba nepodnikateľ a je tiež vystaviteľom žalovanej zmenky. Zmluva o úvere sa teda vyhodnotila ako zmluva spotrebiteľská.

3. Keďže vystaviteľom zmenky je spotrebiteľ a zmenkou bola zabezpečená pohľadávka vzniknutá zo spotrebiteľskej zmluvy, bolo povinnosťou súdu ex offo skúmať predmetnú zmenku až po úroveň dohody o vyplňovacom práve. Bolo potrebné preveriť, či táto dohoda je zákonná a ak nie, prihliadnuť na možnú absolútnu neplatnosť úkonu, v ktorom má nárok základ. V rámci súdneho konania, ktoré je založené na zmenke, sa musí aj bez námietok dlžníka skúmať nekalá povaha zmluvných podmienok, z ktorých zmenka vychádza, prípadne ktoré sú priamo konkrétne premietnuté v zmenke a poskytnúť ochranu právam spotrebiteľa. Žalobca pripojil k návrhu len samotnú zmenku a preto bolo potrebné zistiť povahu a podmienky vzniku pôvodného záväzkového vzťahu. Na predloženej zmenke je uvedené číslo totožné s číslom úverovej zmluvy tvoriacej súčasťou exekučného spisu v konaní pôvodného vystaviteľa zmenky. Do konania bol preto pripojený príslušný exekučný spis.

4. Po oboznámení sa s obsahom úverovej zmluvy, súčasťou ktorej boli aj všeobecné podmienky poskytnutia úveru, sa jednoznačne preukázalo, že zmenka bola vystavená ako zabezpečovací právny

prostriedok k spotrebiteľskej zmluve. Zabezpečený (primárny) právny úkon je úverová spotrebiteľská zmluva a zabezpečovací právny úkon (akcesorický) je zmenka. Zmenka má všetky formálne náležitosti. Po formálnej stránke je platným právnym úkonom, ale pre svoju platnosť, vzhľadom k tomu, že ide o akcesorický zabezpečovací právny úkon, je nevyhnutná aj platnosť primárneho právneho úkonu, ktorý zabezpečuje, teda úverovej spotrebiteľskej zmluve a platnosť príslušného článku všeobecných podmienok poskytnutia úveru, na základe ktorého blankozmenka bola veriteľom vystavená. Úlohou súdu bolo preto z úradnej povinnosti skúmať platnosť primárneho právneho úkonu spotrebiteľskej zmluve a platnosť príslušného článku všeobecných podmienok poskytnutia úveru, na základe ktorého zmluvné strany uzatvorili dohodu o vyplnení zmenky v budúcnosti. Bez platnej dohody o vyplňacom práve nemôže byť platná ani vyplnená zmenka.

5. Všeobecné podmienky poskytnutia úveru obsahujú vopred veriteľom navrhnuté zmluvné podmienky, teda ucelený text, ktorý je súčasťou predmetnej Zmluvy o úvere. I keď dlžník formálne v zmluve vyhlásil, že nemá k nim žiadne výhrady, je zrejme, že i v prípade námietok nemal reálnu možnosť ovplyvniť podstatu dohodnutých zmluvných podmienok, ktoré boli formulované na veriteľom vopred pripravenom tlačive zmluvy. Dlžník iba mohol akceptovať zmluvu len ako celok, alebo ju odmietnuť. Všeobecné podmienky poskytnutia úveru nemožno považovať za individuálne dohodnuté, a teda ani dojednanie dohody o vyplnení zmenky vo všeobecných podmienkach poskytnutia úveru nemožno považovať za individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku.

6. Uzavretie spotrebiteľskej zmluvy bolo podmienené podpisom zmenky zo strany spotrebiteľa, čo vyplýva z rovnakého dátumu zmenky a uzavretia zmluvy o úvere. V momente uzatvárania úverovej spotrebiteľskej zmluvy obsahovou náležitosťou úverovej zmluvy bola povinnosť dohodnúť sa na vypísaní zmenky, čo vyplynulo z príslušného dojednania obsiahnutého vo všeobecných podmienkach poskytnutia úveru. Takáto podmienka je neprijateľná zmluvná podmienka podľa § 53 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože nie je individuálne so spotrebiteľom dojednaná, tvorila neoddeliteľnú súčasť formulárovej úverovej zmluvy a bez jej podpisu by spotrebiteľ nedostal úver, pričom spotrebiteľ obsah zmluvy a všeobecných podmienok poskytnutia úveru ovplyvniť nemohol. Dôkazné bremeno na preukázanie opaku podľa § 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka má veriteľ. Žalobca dôkazné bremeno v tomto smere neuniesol.

7. Dojednanie o vyplňacom práve zmenky je neprijateľnou zmluvnou podmienkou tiež podľa ustanovenia § 53 ods. 4 písm. a) Občianskeho zákonníka, pretože spotrebiteľ nemal možnosť sa s týmto ustanovením oboznámiť pred uzavretím spotrebiteľskej zmluvy.

8. Okrem toho vystavená zmenka umožnila previesť indosáciou bez súhlasu spotrebiteľa práva zo spotrebiteľskej zmluvy na žalobcu, čím došlo k zhoršeniu postavenia spotrebiteľa a nadmernému sťaženiu ochrany jeho práv. Uvedené vyplýva už z charakteru zmenkového konania, ktoré nepripúšťa skúmanie dôvodu vzniknutého záväzku, ani ex offio ochranu spotrebiteľských práv.

9. Dojednanie o vyplňacom práve zmenky predstavuje neprijateľnú podmienku aj preto, lebo podľa ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. V prejednávanej veci došlo k zneužitiu inštitútu zmenkového práva v neprospech spotrebiteľa obchádzaním ustanovení zákona o ochrane spotrebiteľa. Tento rozpor so zákonom spôsobuje neplatnosť právneho úkonu podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka. Obmedzenie a zákaz zmieniek pri spotrebiteľských úveroch upravoval zákon č. 258/2001 Z. z. v ustanovení § 4 a zákon č. 129/2010 Z. z. v ustanovení § 17.

10. Podľa dohody o vyplnení zmenky, zmenku mal vyplniť sám veriteľ v deň splatnosti celého dlhu. Žalovaný ako spotrebiteľ nijako nemohol ovplyvniť výšku zmenkovej sumy, dátum splatnosti zmenkového úroku, ktoré si do zmenky jednostranne dopísal veriteľ. Dojednanie vyplňacieho práva zmenky je neplatné aj pre neurčitost' a pre nepreskúmateľnosť (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

11. V dohode o vyplnení zmenky nebola konkretizovaná výška zmenkovej sumy, ktorá mala byť dopísaná do zmenky na základe vyplňacieho práva zmenky a neboli ani určitým preskúmateľným spôsobom stanovené kritéria na základe ktorých zmenková sumy do zmenky mala byť dopísaná tak, aby bola určiteľná a preskúmateľná za pomoci výkladových pravidiel.

12. Dojednanie vyplňacieho práva zmenky bolo vyhodnotené ako neprijateľná zmluvná podmienka s poukazom na ustanovenie § 53 ods. 4 písm. k) OZ, pretože umožnilo veriteľovi, aby pri vyplnení zmenky v budúcnosti zaviazal spotrebiteľa zaplatiť za nesplnenie záväzku neprimerane vysokú sankciu. Zmenka umožňuje vymáhať zmenkový úrok vo výške 0,25% denne, čo ročne predstavuje 91,25%. Takýto zmenkový úrok je v rozpore so zásadou dobrých mravov, čo spôsobuje jeho neplatnosť (§ 39 OZ).

13. Už Najvyšší súd SR v rozsudku zo dňa 6.5.2008 vydanom vo veci 4Obo 161/2007 konšatoval absolútnu neplatnosť úverovej spotrebiteľskej zmluvy podľa ustanovenia § 39 OZ. Zároveň mal za to, že z absolútne neplatnej úverovej zmluvy nemohlo veriteľovi vzniknúť právo na vyplnenie blankozmenky. Obchádzanie zákona obsahom alebo účelom urobeného právneho úkonu spravidla znamená, že právny úkon neodporuje síce výslovnému zneniu zákonného ustanovenia, avšak svojimi dôsledkami sleduje ten cieľ, aby zákon dodržaný nebol. O nedovolenosť a teda aj absolútnu neplatnosť právneho úkonu ide tiež v prípade, keď sa tento prieči dobrým mravom. Obchádzanie zákona spočíva i v zámernom použití prostriedkov, ktoré samy o sebe nie sú zákonom zakázané a v dôsledku čoho vzniknutý stav z hľadiska pozitívneho práva sa javí ako nenapadnuteľný. Konanie „in fraudem legis“ predstavuje postup, keď sa niekto správa podľa práva, ale tak, aby zámerne dosiahol výsledok právnu normou nepredvídaný a nežiaduci.

14. V danom prípade cieľom indosovania zmenky na žalobcu bolo inkasovať zmenkovú sumu bez toho, aby zmenkový dlžník mohol voči takémuto postupu vzniesť námietky a bez toho, aby súd z úradnej moci namiesto spotrebiteľa aplikoval kogentné zákonné ustanovenia určené na ochranu spotrebiteľa. Takémuto nekalému konaniu nemôže byť poskytnutá právna ochrana.

15. Keďže žalobca si uplatnil právo výslovne zo zmenky, ktorá sa považovala za neplatnú, súd prvej inštancie žalobu zamietol.

16. Zároveň rozhodol o pripustení vstupu vedľajšieho účastníka na strane žalovaného. Rozhodnutie v tejto časti odôvodnil tým, že podmienky na vstup vedľajšieho účastníka v čase jeho vstupu boli splnené.

17. Čo sa týka trov konania o týchto sa rozhodlo podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p..

18. Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Navrhol rozsudok zmeniť tak, aby jeho návrhu na uplatnenie pohľadávky bolo v celom rozsahu vyhovie. Ako dôvod uviedol, že žalobca a ani žalovaný dokazovanie úverovou zmluvou, či ďalšími listinnými dôkazmi vôbec nenavrholi. Podľa ust. § 120 O. s. p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednávajúcou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdených účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. Ust. § 120 ods. 1 O. s. p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrhnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplynúť zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Z uskutočnených prednesov sporových strán počas písomnej fázy konania a vykonaného dokazovania vedeného na základe návrhov sporových strán nevyplývala potreba vykonať ďalšie nenavrhnuté dôkazy. Predpokladom vydania rozsudku v tomto konaní bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Zmenka je listinný cenný papier, ktorý inkorporuje právo žalobcu. Vo vzťahu k žalobcovi ako indosatárovi je preto jediným legitimizačným prostriedkom, ktorý nie je možné ničím iným nahradiť. Žalovaný mohol na základe Čl. 5 ods. 3 a 6 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke a ak tak neurobil, musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej týmto nariadením. Súd navyše pri rozhodovaní vychádzal z podľa neho nesporných skutočností. Za nesporné považoval to, že žalovaný so spoločnosťou POHOTOVOSŤ s.r.o. uzatvorili zmluvu o úvere, ďalej, že zmenka, ktorá je predmetom tohto konania je zabezpečovacou zmenkou a že žalovaný uzatvoril zmluvu o úvere ako spotrebiteľ. Tieto údajné nesporné skutočnosti však neboli tvrdením ani jedného z účastníkov konania. K týmto skutočnostiam sa účastníci nikdy nevyjadrili, a preto neexistuje spôsob, akým by súd mohol dospieť k nespornosti týchto skutočností.

19. K rozhodnutiu dospel na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zmenka je samostatným

abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy. Nie je možné ju spájať či podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Súd sa aplikáciou príslušných ustanovení o zmenke upravených v zákone č. 191/1950 Zb. vôbec nezaoberal a ignoroval predmet sporu. Je nevyhnutné zdôrazniť, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Žalobca v konaní uplatňuje bezpodmienečný záväzok žalovaného, že za zmenku zaplatí. Súd však vec posudzoval, ako by išlo o bežný zmluvný záväzok, čo je neprípustné. Následkom tohto postupu bolo nesprávne rozhodnutie vo veci. Súd porušil poučovaciu povinnosť prekročením ustanovenia § 5 ods. 1 O.s.p., porušil ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov ak prihliadol na skutočnosti a dôkazy, na ktoré nebolo možné prihliadnuť, pretože nemali byť v sporovom konaní vedenom podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vykonané bez návrhu. Vzhľadom na úplnú samostatnosť, oddelenosť, nezávislosť zmenkového záväzku nie je možné hovoriť o tom, že zmenka je zmenkou podľa zákona o spotrebných úveroch a že tomuto zákonu odporuje. Zmenka uplatnená v tomto konaní má všetky zákonom predpísané náležitosti, a teda ide o platnú zmenku. Žalobcom uplatnený nárok je tak v celom rozsahu dôvodný. Samotný zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch pripúšťal, aby na zabezpečenie nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Zmenka preto aj v prostredí spotrebiteľských úverov mohla byť používaná. Zákon súčasne nelimituje použitie len istého druhu zmeniek ani nevylučuje použitie určitých doložiek a podobne. Z uvedeného vyplýva, že prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blankozmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve. Súčasne z formulácie ustanovenia § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. a použitia spojenia „v čase vyplnenia“ ako aj zo slov „vyplnenú veriteľom“, je zrejme, že zákonodarca pripúšťal, že zmenky budú vyplňované dodatočne po vystavení, pretože inak by použil spojenie „v čase vystavenia“, resp. by vylúčil vyplňovanie zmenky zo strany veriteľa. Z uvedeného preto vyplýva, že dohoda o vyplňovacom práve nemohla byť neplatná a nemohla byť neprijateľnou zmluvou podmienkou ani v prostredí spotrebiteľských úverov, pretože právna úprava explicitne pripúšťala používanie blankozmieniek.

20. Vo vzťahu k pripusteniu vedľajšieho účastníka do konania žalobca poukázal na to, že konanie je európskym konaním vo veciach s nízkou hodnotou sporu a je právne regulované Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007. Procesný postup súdu a strán v konaní je upravený označeným nariadením a to odlišne od vnútroštátnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu neprípúšťa vedľajšie účastníctvo. Právna úprava označeného nariadenia obsiahnutá v Čl. 4 a 5 vedľajšie účastníctvo nepozná a pripúšťa aplikáciu procesných pravidiel zakotvených v Občianskom súdnom poriadku len výnimočne a to vtedy, ak sa explicitne ustanovuje, že sa postupuje v súlade s príslušným procesným právom uplatniteľným v členskom štáte. Pre oznámenie o vstupe vedľajšieho účastníka do konania doručené súdu pred 01.01.2015 je potrebné, aby si konajúci súd zabezpečil vyjadrenie účastníka, na ktorého stranu vedľajší účastník vstupuje. Len samotné oznámenie vedľajšieho účastníka o vstupe do konania nemôže automaticky zakladať právo vedľajšieho účastníka na účasť v konaní a ani to, že osoba, popri ktorej vedľajší účastník vstúpil do konania, s takýmto úkonom súhlasí. Podľa judikatúry Najvyššieho súdu SR ani vedľajší účastník, ktorého predmetom činnosti je ochrana práv spotrebiteľov, nemôže do konania vstúpiť proti vôli toho, popri kom chce v konaní vystupovať a teda účasť vedľajšieho účastníka nesmie byť účastníkovi nanútená, ak si ju sám neželá, nakoľko by sa to priečilo povahe a účelu občianskeho súdneho konania.

21. Odvolací súd v zmysle zásad ustanovení § 379, § 380 a § 381 CSP preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalobcu nie je opodstatnené.

22. Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

23. Vo veci nie je možné stotožniť sa s argumentáciou spochybňujúcou postup súdu pri vykonávaní dôkazov. V prejednávanom spore predmetom konania je nárok vyplývajúci zo zmenky indosovanej na žalobcu sídliaceho v Českej republike, ktorý následne svoje práva vyplývajúce zo zmenky uplatňuje pred súdom Slovenskej republiky v rámci európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu

upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11.7.2007. Článok 4 Nariadenia upravuje zjednodušený a v zásade písomný spôsob vedenia konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu s cieľom zjednodušenia prístupu k spravodlivosti. Žalobca začne konanie vyplnením príslušného tlačiva a jeho zaslaním na súd. Pokiaľ by súd nemal na základe vyplneného tlačiva k dispozícii všetky potrebné dôkazy pre rozhodnutie vo veci, môže žalobcu vyzvať k doplneniu tlačiva a na iné úkony tiež použitím príslušného tlačiva. Znenie Čl. 4 Nariadenia môže vzbudiť dojem, že súd nemá k dispozícii iné dôkazné prostriedky ako príslušné tlačivá a v zásade nemá možnosť oboznámiť sa s inými písomnými dôkazmi, napr. so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto výklad je ale nesprávny. Cieľom Nariadenia č. 861/2007 totiž nie je obmedziť sudcov pri zadovážení si dôkazov potrebných pre rozhodnutie vo veci, ale umožniť im využívanie technických a iných prostriedkov v záujme toho, aby dokazovanie prebehlo čo najjednoduchším a najmenej zaťažujúcim spôsobom. Z Čl. 8 a 9 uvedeného nariadenia jednoznačne vyplýva, že aj v konaniach s malou hodnotou sporu je zachovaná možnosť sudcu vykonávať potrebné dokazovanie a nariadiť ústne pojednávanie pokiaľ to považuje za potrebné. Zjednodušená forma konania podľa tohto nariadenia je preto plne zlučiteľná s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá prikazuje sudcom ex offio prihliadať na nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi za predpokladu ak nie je ustanovené inak procesným právom členského štátu v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva v Čl. 19 Nariadenia č. 861/2007.

24. Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis platný na území Slovenska v ustanovení § 120 v znení účinnom do 30.06.2016 upravoval dôkaznú povinnosť. Uvedené ustanovenie umožňovalo súdu výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhovali účastníci, ak ich vykonanie bolo nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. V danom prípade žalobcom predložená zmenka má svoj základ v dohode o vyplňovacom práve zmenky obsiahnutej vo všeobecných úverových podmienkach právneho predchodcu žalobcu. Za takejto situácie súd prvej inštancie musel z úradnej povinnosti skúmať, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným došlo k uzatvoreniu zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo nie.

25. V zmluve o úvere nachádzajúcej sa v pripojenom exekučnom spise okrem údajov potrebných na identifikáciu žalovaného (meno a priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu), iné údaje uvedené nie sú. Kolónky umožňujúce identifikovať žalovaného ako subjekt konajúci v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (obchodné meno, IČO, miesto podnikania, číslo živnostenského registra, iné oprávnenie ako živnostenský list) vôbec vyplnené neboli. Z iných konaní je pritom známe, že právny predchodca žalobcu subjekty podnikajúce, resp. vykonávajúce činnosť na základe iného ako živnostenského oprávnenia špecifikuje v zmluvách o úvere aj ich obchodným menom a prideleným identifikačným číslom. Za takejto situácie záver o spotrebiteľskom charaktere zmluvy o úvere má oporu vo vykonanom dokazovaní.

26. Základnou črtou spotrebiteľských zmlúv je to, že sú pre spotrebiteľa vopred prepravené a nie je vytvorený priestor na dojednávanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny. Úver poskytnutý právnym predchodcom žalobcu túto charakteristiku spĺňa. Súčasťou zmluvy o úvere boli bez akýchkoľvek pochybností všeobecné úverové podmienky, ktoré žalovaný ovplyvniť nemohol, nakoľko boli už vopred pripravené pre veľký počet spotrebiteľov. Právny predchodca žalobcu mal v predmete svojej činnosti poskytovať úverov a v priebehu odvolacieho konania nebolo preukázané, aby úver poskytol žalovanému za účelom výkonu obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti tohto účastníka. S prihliadnutím na možný výskyt zastierania skutočného účelu uzatvorenia zmluvy má v prípade pochybností dôkazné bremeno na preukázanie nespotebiteľského charakteru zmluvy dodávateľ, resp. jeho právny nástupca. Existujúce pochybnosti treba odstrániť spôsobom známym pre dôkazné konanie, čo znamená, že nespotebiteľský charakter musí byť preukázaný bezpečne spôsobom nevzbudzujúcim odôvodnené pochybnosti. Bezpečným preukázaním nemôže v žiadnom prípade byť len všeobecný nič nehovoriaci údaj o poskytnutí úveru na výkon povolania, zamestnania, resp. podnikania, ktorý neposkytuje odpoveď na otázku, aký konkrétny súvis má výkon povolania, zamestnania, resp. podnikateľská činnosť s uzatvorením konkrétnej zmluvy a či dlžník pri uzatváraní zmluvy skutočne konal v rámci svojej podnikateľskej činnosti. Túto dôkaznú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 120 ods. 1 veta prvá O.s.p. si žalobca nesplnil, čo má na posudzovanie právneho vzťahu vzniknutého medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným rovnaký vplyv, ako keby v zmluve účel jej uzatvorenia uvedený nebol. Spotrebiteľský charakter zmluvy o úvere bol teda bez akýchkoľvek pochybností preukázaný.

27. Správnym nie je ani tvrdenie, podľa ktorého pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa malo vychádzať jedine z predloženej zmenky predstavujúcej samostatný abstraktný záväzok neakcesorickej povahy. Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru, nezakazuje používanie zmienek v spotrebiteľských zmluvách, ale zo znenia Čl. 10 jednoznačne vyplýva, že členské štáty môžu povoliť ich používanie v spotrebiteľských zmluvách iba vtedy, ak zároveň zabezpečia vhodnú ochranu spotrebiteľa v takýchto situáciách. Pojem vhodnej ochrany spotrebiteľa treba vykladať so zreteľom na Čl. 14 uvedenej smernice, ktorá zakazuje znížiť štandard ochrany spotrebiteľa. Vhodnú ochranu spotrebiteľa je preto potrebné chápať ako celkový právny rámec ochrany spotrebiteľa vyplývajúci z predpisov práva únie a judikatúry Súdneho dvora zahŕňajúci aj povinnosť vnútroštátnych súdov ex offio skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Hlavným rizikovým prvkom z pohľadu ochrany spotrebiteľa je abstraktný charakter zmenky, ktorý nepripúšťa, aby súd pri uplatňovaní zmenky prihliadal na kauzu pôvodného právneho vzťahu, t.j. aby hodnotil pôvodnú zmluvu o spotrebiteľskom úvere a skúmal, či táto obsahuje nekalé zmluvné podmienky. Spotrebiteľ takisto nemá oprávnenie robiť voči majiteľovi zmenky námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k predošlému majiteľovi, t.j. veriteľovi, ktorý poskytol pôvodný spotrebiteľský úver. Rešpektovanie abstraktného charakteru zmenky je neprijateľné vo svetle judikatúry Súdneho dvora. Súdny dvor už totiž vyslovil všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej špecifiká súdneho konania, ktoré prebieha v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá podľa ustanovení Smernice Rady č. 93/13/EHS spotrebiteľovi musí byť poskytnutá, čo potvrdzuje aj Čl. 14 Smernice Rady č. 87/102/EHS. Ak totiž pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky vnútroštátny súd vôbec nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ide o drastické zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. V takomto právnom režime je totiž nemožné alebo minimálne neprimerane ťažké, aby sa spotrebiteľ domohol ochrany svojich práv, keďže v konaní o vymáhaní pohľadávky nie je možné skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Spotrebiteľovi samozrejme aj v takejto situácii ostáva možnosť uspokojiť veriteľa (nadobúdateľa indosovanej zmenky) a následne ho žalovať o náhradu škody, ale v zmysle ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb., by spotrebiteľ musel v takomto prípade dokázať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka. Dokázať takúto skutočnosť samozrejme nie je nemožné, avšak dokazovanie tejto skutočnosti neprimerane sťažuje situáciu spotrebiteľa. Navyše je zřejmé, že takáto požiadavka nie je v súlade s právom únie, keďže ochrana spotrebiteľa v zásade nie je závislá od zavinenia veriteľa.

28. Abstraktný charakter zmenky bol spochybnený už v ustanovení § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvárania zmluvy o úvere. Podľa tohto ustanovenia v súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom. Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške max. 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou veriteľ nesmie prijať a je povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platí aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky.

29. Vyššie uvedené ustanovenie teda výslovne zakazovalo splniť dlh zmenkou alebo šekom. Výnimku tvorila len zabezpečovacia zmenka zo zákonnými limitmi obmedzujúcimi výšku zmenkovej sumy. Právny predchodca žalobcu zákonný limit zmenkovej sumy vôbec nerešpektoval a zmenku napriek výslovnému zákazu prijal a následne ju previedol na žalobcu. Zmenka vystavená v rozpore s právnym predpisom predstavuje neplatný právny úkon podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka.

30. Pokiaľ ide o dohodu o vyplňovacom práve zmenky, táto ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa. Z uzatvorenej dohody žiadne informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre žalovaného nevyplývajú. Žalobca a ani jeho právny predchodca sa svojej zodpovednosti za uzatvorenie neprijateľnej zmluvnej podmienky nemôžu zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech žalovaného. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech

spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov reality praktického života, a teda aj zdravému rozumu odporuje požiadavka na podrobné znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovať v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu.

31. Okrem toho vystavením zmenky v rozsahu nad zákonom povolený limit, vzhľadom na povahu tohto cenného papiera, si žalovaný bez akýchkoľvek pochybností zhoršil svoje zmluvné postavenie. Potreba vystavenia a odovzdania zmenky právnomu predchodcovi žalobcu pritom pre žalovaného priamo vyplývala zo všeobecných úverových podmienok. V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Dojednanie o zmenke nezohľadňujúce právne predpisy na ochranu spotrebiteľa odporuje ustanoveniu § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, a preto je absolútne neplatné podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka.

32. Vo veci nie je možné stotožniť sa s argumentáciou spochybňujúcou možnosť vstupu vedľajšieho účastníka do konania upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. Hoci toto nariadenie za účastníkov konania označuje len navrhovateľa a odporcu nie je v ňom obsiahnutý žiadny zákaz, či obmedzenie brániace vstupu vedľajšieho účastníka do takéhoto konania. To znamená, že za predpokladu chýbajúcej právnej úpravy v tomto nariadení týkajúcej sa účasti vedľajšieho účastníka v európskom konaní vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa vedľajšie účastníctvo riadi procesným právom členského štátu, v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva z článku 19 Nariadenia č. 861/2007.

33. Novelou Občianskeho súdneho poriadku vykonanou zákonom č. 384/2008 Z.z. bola s účinnosťou od 15.10.2008 zavedená druhá skupina subjektov, ktoré môžu vystupovať ako vedľajší účastníci v konaní. Nové ustanovenie § 93 ods. 2 O.s.p. však práve v prípade právnických osôb zameraných na ochranu práv spotrebiteľa nevyžaduje preukazovanie právneho záujmu na výsledku sporu. Cieľom navrhovanej úpravy je vychádzajúc z dôvodovej správy rozšíriť ochranu práv na prípady, na ochrane ktorých existuje dôležitý verejný záujem, avšak v ktorých by bolo veľmi problematické zo strany subjektov, ktoré majú vzhľadom na svoje zameranie alebo predmet činnosti záujem na ochrane tohto verejného záujmu vstupovať do konania ako vedľajší účastníci. Dôvodom je fakt, že v danej situácii by bolo takmer nemožné preukázať právny záujem na výsledku sporu. V praxi ide hlavne o právnické osoby v postavení mimovládnych organizácií zameraných na ochranu jednotlivcov a skupín pred diskrimináciou, o združenia na ochranu spotrebiteľov a podobne.

34. Smernica Rady č. 93/13/EHS z 5.4.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách nestanovuje, že združenia na ochranu spotrebiteľov musia mať právo vstupovať do sporov o individuálnych záujmoch spotrebiteľov ako vedľajší účastníci. Článok 7 ods. 2 tejto smernice priznáva týmto združeniam procesné práva pokiaľ ide o ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov. Smernica teda nič nehovorí o prípadnej účasti združení na ochranu spotrebiteľov v individuálnych sporoch. Toto mlčanie sa ale v žiadnom prípade nedá chápať ako zákaz takejto činnosti. Z článku 8 Smernice Rady č. 93/13 EHS vyplýva, že členské štáty môžu zaviesť opatrenia, ktoré sú priaznivejšie pre spotrebiteľa, ako tie, ktoré sú stanovené v smernici. Takýmto opatrením môže byť aj pripustenie vedľajšieho účastníctva v konaní. Občiansky súdny poriadok účinný do 31.12.2014 v ustanovení § 93 a ani v iných ustanoveniach neupravoval, aby podmienkou pre vstup vedľajšieho účastníka do konania mal byť výslovný súhlas účastníka, na strane ktorého má vedľajší účastník vystupovať.

35. Vedľajší účastník v súlade s ustanovením § 93 ods. 3 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2014 do konania mohol vstúpiť buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. Možnosť vstupu do konania bola obmedzená len dobou trvania konania. Vedľajší účastník tak mohol vstúpiť do konania kedykoľvek od momentu jeho začatia až do doby, kedy sa konanie skončilo. Začiatok konania je daný dňom, keď došiel súdu návrh na jeho začatie alebo keď bolo vydané uznesenie, podľa ktorého sa konanie začína bez návrhu (§ 82 ods. 1 O.s.p.).

36. Ak Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 31.12.2014 v prípade vedľajšieho účastníka ako združenia na ochranu spotrebiteľa nevyžadoval preukazovanie právneho záujmu na výsledku sporu a jeho vstup do konania nepodmieňoval výslovným súhlasom zo strany žalovaného, bolo pripustenie vstupu vedľajšieho účastníka do konania vhodným prostriedkom pre dosiahnutie toho, aby žalovaný ako spotrebiteľ mohol účinnejšie brániť svoje práva vyplývajúce z uzatvorenej spotrebiteľskej zmluvy.

37. Na právnu úpravu vyplývajúcu z ustanovenia § 93 ods. 3 O.s.p. v znení účinnom od 1.1.2015 prihladať nemožno, nakoľko vedľajší účastník vstúpil do konania z vlastného podnetu pred 1.1.2015, teda v dobe keď v tom čase účinný Občiansky súdny poriadok nevyžadoval ako súčasť podnetu aj súhlas účastníka so vstupom do konania.

38. Zákon č. 353/2014 Z. z. účinný od 01.01.2015 neobsahuje vlastné prechodné ustanovenia a preto je potrebné jeho účinky vykladať v súlade s princípom zákazu pravej retroaktivity. Ak nie je v prechodných ustanoveniach výslovne uvedené inak, je pri strete starej a novej úpravy nutné vychádzať zo všeobecne platnej zásady nepravej retroaktivity procesných noriem, teda aplikácie nových procesných noriem pre skôr začaté konania. V takom prípade sa v konaní pokračuje podľa neskoršieho zákona s tým, že právne účinky úkonov uskutočnených skôr zostávajú v platnosti. Čo sa týka nepravej retroaktivity v procesnom práve a názorov v odbornej literatúre na ňu, z povahy procesného práva vyplýva, že nové procesné právo má pôsobiť odo dňa nadobudnutia účinnosti nového zákona, a to aj pre konania zahájené pred jeho účinnosťou. Účinky procesných úkonov súdu a účastníkov, ktoré s nimi spájala či nespájala skoršia úprava však zostávajú zachované. Oznámenie o vstupe predstavuje procesný úkon vedľajšieho účastníka, ktorým oznamuje svoj vstup do konania a preto sa na takýto procesný úkon vedľajšieho účastníka musí vzťahovať právna úprava obsiahnutá v ustanovení § 93 ods. 3 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2014.

39. Civilný sporový poriadok účinný od 1.7.2016 síce už inštitút vedľajšieho účastníctva neupravuje, avšak v ustanovení § 470 ods. 2 veta prvá sa zaoberá právnymi následkami úkonov, ktoré nastali pred nadobudnutím jeho účinnosti. Vychádzajúc z tohto ustanovenia právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona zostávajú zachované. Vychádzajúc z tohto prechodného ustanovenia i po 1.7.2016 účinky procesného úkonu vedľajšieho účastníka, ktorým oznámil svoj vstup do konania musia byť i naďalej zachované a teda s týmto subjektom je potrebné konať až do právoplatného ukončenia veci.

40. S prihladnutím na vyššie uvedené odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 387 CSP.

41. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 396 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi v súvislosti s odvolacím konaním žiadne trovy nevznikli.

42. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).